

TAMÁS ALADÁR: SZÉTSZÓRT PARAZSAK

Egy évvel ezelőtt Tamás Aladár *Aggodalom jegyében* című tanulmánykötetét tettem le hiányérzettel, kifejezve azt az igényt, hogy tőle „tanulások levonására és a további eszmei harc fokozására serkentő visszatekintést várunk”. A jelen kötet szépírói törekvésekkel megírt, életszakszokat bemutató „laza elbeszélésfüzér”. Napjainkban gazdag áradata jelenik meg a memoároknak. A munkásmozgalom veterán harcosai, politikusok és diplomaták, írók és művészek tárják az olvasók elé élményekben gazdag életüket. Érdekesnek, izgalmasnak és gondolatébresztőnek kell lennie annak az életrajzi műnek, amely ebben a könyvözönben sikerre akar szert tenni (és melyik az, amelyik nem akar).

Tamás Aladár „egész életét a munkásmozgalom, a munkásirodalom szolgálatában töltötte”. — állapítja meg az író és művét bemutató fűlszöveg. Ehhez kiegészítésül hozzá kell tennünk, hogy jelentős diplomáciai feladatokat is ellátott az utolsó 10—20 évben, s hogy ez önmagában is milyen írói téma, azt Sík Endre nagy sikert aratott könyve is szemlélteti. A bő élményekkel te-

lített életút ismeretében fokozott figyelemmel vesszük kezünkbe Tamás Aladár könyvét is. A tartalomjegyzéket átnézve mindjárt szembe tűnik a szerzői vállalkozás tárgyi-tematikai leszűkítettsége. Az egészből kiragadott, abban epizód szerepet betöltő események ritkán tudják nyújtani és pótolni azt a teljességet, amelyet a történeti és logikai összefüggések hű leírása biztosít. A bécsi magyar emigráció 1920—25 közötti jelentős tevékenységének teljes és részletes feltárása még nem történt meg, és Tamás Aladár kötetbeni emlékezése sem sok tárgyi adattal gazdagítja ismereteinket. Homályos leírásai azt az érzést keltik, mintha a szerző tudatosan konspirálna — még ma is. Különösen feltűnő ez olaszországi küldetése, ottani mozgalmi tevékenysége jelzészerű ábrázolásánál. Elütnek a témától az elbeszélést „díszítő” impresszionista stílusesszéközök, melyekkel a környezetét ábrázolja, mint a bevezető mondatok is: „A melegség lágy hullámokban szállongott alá. A bokrok és fák levelei meg-meginogtak érintésükre...”

Tamás Aladár irodalmi tevékenységének múltjából

eddig ismeretlen volt a bukkaresti és párizsi szürrealista időszaka. Kár, hogy egy szóval sem említi a magyar „modernekkel” való bécsi és hazai kapcsolatát ebben az időszakban, erről eddig csak elfeledett lapok vallanak. A 100%-ról már részletesebb ismertetés is megjelent a szerző tollából. A kötet legsikerültebb fejezete a mexikói emigrációs életről adott életkép. Ebben a felvillantott portrék elevenek és kifejezőek. Ez azért is figyelemre méltó, mert a könyv többi részében nem sikerült élő alakokat élénk állítania, magáról a szerző korabeli alakjáról is csak elmosódott képet kapunk. A nagy írói memoároknak pedig éppen ez, az egyéni-ségfeltáró és -felmutató jellegük a nagy erényük. Az író kortársai közül régebben Kassák Lajos, napjainkban pedig Vas István mutat erre példát. Tamás Aladárnak is túl kell lépnie az emlékmorzsa szám-bavételén, és meg kell írnia a kor és ember szigorú vállatásán alapuló, a maga és olvasói számára katartikus hatású „élettörténetet”. (*Szépírodalmi Könyvkiadó 1967.*)

M. PÁSZTOR JÓZSEF

JANKOVICH FERENC: A MAGAM EMBERSÉGÉBŐL

Az önéletrajz az önleplezés műfaja. Ahhoz, hogy valaki a műfaj tartalmi szabályát — az őszinteséget — vállalja, kivételes bátorság vagy rettenetes szorultság kell. Bátorság, mert valóban le-

leplezéssé válhat, szétrombolhatja azt a képet, amely az olvasóban az íróélet ismerete nélkül többnyire idealizáltan alakult, mert az ilyen írásban benne foglaltatik a gyenge percek bevállása, a tévedések, a

kudarok beismerése, mindannak eltörülhetetlen rögzítése, mondattá formálása, amiről az ember önmagának sem szívesen beszél. De lehet — így értem a szorultságot — apológia is, az író megteremtheti-fej-